Ontzuilde bezieling. Transformatie van burgers en maatschappelijke organisaties

Govert Buijs & Jan Hoogland (red.), Den Haag: Boom bestuurskunde €35,00

Dat bezieling in maatschappelijke organisaties vandaag zo hoog op de agenda staat heeft alles te maken met de ontzuiling van onze samenleving. Weliswaar zette de ontzuiling al enige decennia geleden in, we beginnen nu pas echt de gevolgen ervan te voelen. Veel zorgaanbieders, welzijnsorganisaties, patiëntenorganisaties, vakbonden, werkgeversorganisaties, vrijwilligersorganisaties en talloze andere verenigingen ontstonden in de tweede helft van de 19e eeuw of in het begin van de 20e eeuw. Dat geldt ook voor Reliëf, de christelijke vereniging van zorgaanbieders. Het waren zogenaamde vrije associaties, verenigingen met een idealistische doelstelling waarvan je op vrijwillige basis lid kon worden. Of het waren stichtingen die door een trouwe achterban met geld en tijd gesteund werden om de ideële doelen van de stichting te verwerkelijken. Al deze verenigingen en stichtingen waren opgetuigd binnen de zuilen die Nederland kende: protestantse, katholieke, socialistische, algemene en nog een aantal andere. Die zuil leverde de levensbeschouwelijke bezieling voor deze organisaties. De opkomst van de verzorgingsstaat bracht daar grote veranderingen in aan. Stap voor stap trok de overheid veel taken van deze zelfstandige organisaties naar zich toe. De organisaties bleven wel bestaan, maar de financiering ervan kwam (deels) vanuit de overheid en de overheid bepaalde in toenemende mate de inhoud en werkwijze van deze organisaties. De identiteit verwaterde langzaam maar zeker en de organisaties werden uitvoeringsinstanties van de overheid. Dat zie je in de gezondheidszorg, de werkgelegenheid, sociale zekerheid, bij ziektekostenverzekeraars, op het gebied van natuur en milieu en op tal van andere sectoren. Leden worden 'afstandelijke' donateurs en de organisaties worden bestuurd volgens modellen, ontleend aan het commerciële bedrijfsleven. Dat levert een verzakelijking op die professionals en vrijwilligers vervreemdt van hun bezieling. Vandaar dat het thema bezieling nu zo hoog scoort. In onze tijd proberen politiek en overheid de omvang van de verzorgingsstaat te verkleinen. Burgers moeten hun eigen verantwoordelijkheid weer nemen, zo heet dat in de verraderlijke *newspeak* van beleidsmakers. De grote vraag is, hoe dit vorm gaat krijgen. De bestaande structuren lijken immers totaal ongeschikt om de samenwerking tussen overheid, maatschappelijke organisaties, professionals, vrijwilligers, mantelzorgers en andere burgers vorm te geven. Burgers wantrouwen overheden, maatschappelijke organisaties zijn het contact met hun achterban kwijt, en de bezieling heeft een hoog individualistisch en impulsief karakter gekregen. Intussen ontstaan er wel nieuwe initiatieven: kleine lokale coöperaties op het gebied van zorg, energie of natuur, en ook zogenaamde fluïde gemeenschappen, rondom internetcommunities voor het delen van diensten en goederen; idealistisch, snel en pragmatisch. Govert Buijs en Jan Hoogland (werkzaam aan de Vrije Universiteit) vroegen voor deze bundel 15 auteurs om te schetsen waar de mogelijkheden voor ontzuilde bezieling te vinden zijn. Eenduidige en overtuigende scenario's biedt het boek niet - daarvoor lijkt het nog te vroeg. Wel geeft het boek een vlijmscherpe analyse van wat er op het spel staat voor onze toekomstige samenleving. Alle auteurs delen bovendien de overtuiging dat de weg die de overheid nu kiest om de geesten rijp te maken voor wat zij met een veelzeggend pleonasme een participatiesamenleving noemt, niet begaanbaar is. Voor wie de morele kwaliteit van onze samenleving een warm hart toedraagt, is dit een fascinerend boek. (TT) ■

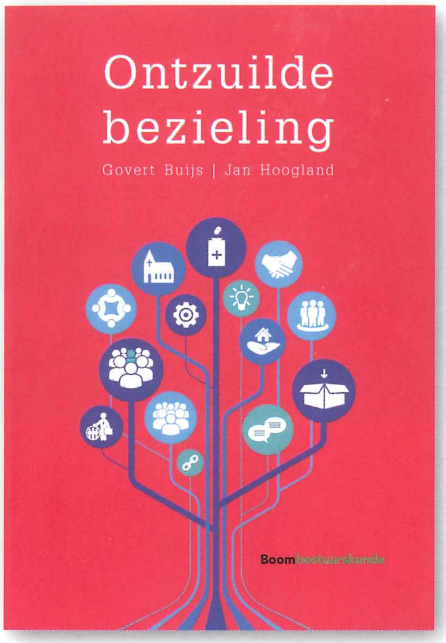

Als kanker je raakt

Arie van der Veer en Rita Renema-Mentink (redactie), Franeker: Uitgeverij van Wijnen (2015) €17,50

Iedereen die met kanker te maken krijgt, ervaart de ziekte op zijn of haar eigen manier, maar een aantal dingen ervaart iedereen. Denk bijvoorbeeld aan gevoelens van angst, verlies van gezondheid of de vraag hoe het leven te herpakken. 'Als kanker je raakt' is een uniek boekje in de rits boeken die er over kanker verschijnt. De schrijvers zijn mensen die getroffen worden door de ziekte van henzelf, hun kind of hun partner. Ook behandelaars zoals artsen, therapeuten, een geestelijk verzorger en een re-integratiecoach komen aan het woord. Zij belichten het onderwerp vanuit hun 'werkveld', waardoor de onderwerpen divers zijn. Wat doet kanker met hen? Soms is het zwaar: 'aan het eind van een dag ben je leeggezogen, maar het is ook zo ontzettend mooi om als een radertje mee te mogen werken in een leger mensen dat staat rondom de patiënt en die daarvoor hun uiterste best doen.' In korte fragmenten komen mensen met kanker aan het woord, ze verwoorden het verloop van de ziekte. Het lijden én het leven dat juist dan zo intens geleefd wordt. Het boekje is geschreven door mensen die in God geloven en daaruit kracht putten. Het geloof geeft blijdschap, moed en vertrouwen in donkere tijden, zicht over het lijden heen. Dit mooi vormgegeven boekje maakt vragen en moeiten rondom kanker bespreekbaar en bevat prachtige illustraties en gedichten van lotgenoten. Een mooi geschenk dus voor iemand die te maken heeft met kanker, om in gesprek te raken en te kunnen delen. Want mens ben je niet alleen; mens zijn is oog hebben voor de ander. Mens zijn, medemens zijn waardoor de ander mag weten: 'ik mag er zijn'. (AM) ■